

การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เรื่องประชาธิปไตยในประเทศไทย

(HISTORICAL STUDY OF DEMOCRACY IN THAILAND)

โดย

ศิริรัตน์ นีละคุปต์ อ.บ.

005032

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๐๗

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

ศาสตราจารย์ แบน นีละนิธิ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ม. ร. ว. แสง โสภณ เกษมศรี ประธานกรรมการ
ดร. สมศักดิ์..... ชูโต..... กรรมการ
ดร. เพ็ญศรี..... คุ้ม..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย ศาสตราจารย์ รong ศยามานนท์

วันที่ ..... ๒๖ ..... เดือน ..... มีนาคม ..... พ.ศ. .... ๒๕๐๘.....

บทคัดย่อ

ก่อนที่จะทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เรื่อง ประชาธิปไตย ในประเทศไทย เราก็ค้นพบแต่เพียงว่า คณะราษฎร เป็นผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ที่ว่า ประเทศไทยได้เริ่มมีการวางรากฐานระบอบประชาธิปไตยในสมัยใดนั้น ยังไม่ทราบแน่ชัด ในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนได้ตรวจสอบหาหลักฐานจากหนังสือและเอกสาร เพื่อค้นคว้าถึงเรื่องนี้ ผลของการค้นคว้าสรุปได้ว่า ระบอบประชาธิปไตยได้วางรากฐานลงในประเทศไทย ตั้งแต่รัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัย ประชาชนชาวสุโขทัยได้รับเสรีภาพหลายประการ ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สมเด็จพระมหาจักรีเป็นทวารราชาได้เข้ามาแทนที่การปกครองแบบพ่อปกครองลูกของสมัยสุโขทัย ราษฎรมีเสรีภาพน้อยลง จนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้เปลี่ยนโฉมหน้าเขาหาอารยธรรมตะวันตก พระองค์ทรงยกเลิกประเพณีที่ด่าสมัย การปกครองก็เริ่มโน้มไปสู่การให้เสรีภาพแก่ราษฎร ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ทั้ง ๓ พระองค์นี้ได้ยึดมั่นตามแนวที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางไว้ ฉะนั้นกล่าวได้ว่า ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ประชาชนชาวไทยมีเสรีภาพในร่างกาย การศึกษา ในการนับถือศาสนา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว แต่ไทยก็ยังมีได้เป็นประเทศประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

ABSTRACT OF THE THESIS

ON

"HISTORICAL STUDY OF DEMOCRACY IN THAILAND"

The part played by the monarchs of Thailand in bringing about the radical change in political concepts of Thailand is greatly underestimated. Though it is widely admitted that the People's Party was the initiator of the Coup d'Etat of June 24, 1932 which marked the end of the absolute monarchy and the beginning of the modern era, only a few realize that the absolute monarchs had already given certain rights to their subjects long before the Coup d'Etat took place. Thus, gradually over a long period of time the stepping stones towards democracy have been laid.

The main aim of the author in writing the thesis is to extol the benevolence of the monarchs of Thailand especially that of King Ramkamhaeng of Sukhothai and the last four kings of the absolute monarchical regime, King Mongkut, King Chulalongkorn, King Vajiravudh, and King Prajadhipok.

Theoretically speaking, these kings were absolute monarchs. In practice, however, they did not exercise their full absolute power. By giving certain rights to their subjects these monarchs should be recognized as the founders of Thai democracy.

This thesis is divided into 7 chapters and a conclusion⁵. In Chapter I, the author discusses the definition of 'democracy' in relation to 5 documents: Pericles' Funeral Oration, Agreement of

the People, the Declaration of the American Independence, Declaration of the Rights of Man and Citizen, and Lincoln's Gettysburg Address. Then the development of democracy is traced from its foundations in the City-States of Greece and the Roman Empire to England, the United States, France, and Japan.

Chapter II deals with the evolution of Thai government from the Sukhothai era to the early Ratanakosin period. The most important feature of this chapter is the description of the government in Ramkhamhaeng period which stresses the relationship between patriarchal ruler and subject. The acceptance of Buddhism in Ramkhamhaeng's reign was probably a sign, anticipating the acceptance of democracy. The governmental ideal in the Ayudhayan period underwent a considerable change. For example, patriarchal kingship was replaced by divine kingship. The development of administration, legislation, jurisprudence and social conditions is traced up to the early part of Ratanakosin period.

Chapter III is called the 'Tendencies towards Democracy'. The author discusses the life of King Mongkut and his inclination towards democracy. This is reflected especially in his decisions to grant partial freedom to his people and to change the ceremony of taking the oath of allegiance so that the king would also pledged his loyalty to his followers. In this reign, the reform of Buddhism study and educational programs began.

Chapter IV refers to the development of government under King

Chulalongkorn's reign. The early part of this chapter deals with the personality of King Chulalongkorn. It mentions his tours of the neighbouring countries and some European countries. The king benefited from tours which led him to introduce certain governmental and social reforms. Some old institutions and customs were revised and modernized such as certain aspects of court etiquette and the abolition of slavery. During his reign radical changes took place in administration, legislation, and in the legal system. A public health system was organized and a certain tax was levied to finance health service for the population. Village headmen were also elected by the villagers and these headmen in turn elected the "kamnan", thus creating local self-government. Before his reign, education was restricted to those in the inner circle of the court, but King Chulalongkorn made it possible for ordinary people to receive an education.

Chapter V is about King Vajiravudh's conception of democracy. Having been educated at early age in England, a democratic country, he had absorbed some democratic ideas. His effort largely concentrated on the development of education. A university was established and a law was put on the statute book to enforce compulsory education. In spite of all this, however, a revolution had been planned to overthrow the absolute monarchy. Fortunately, the plan was discovered and crushed before it could be carried out. An experimental democratic entity called Dusit Dhani was originated by King Vajiravudh. Many of his speeches with reference to his idea are quoted in this chapter.

Chapter VI marks the turning point in Thai history, when the Coup d'Etat of 1932 put an end to the old regime and ushered in the democratic era. At the beginning of King Prajadhipok's reign, the economic condition of the country was deplorable. In order to correct this situation, superfluous civil servants were retrenched and the expenses of the Crown were reduced. A Supreme Council was introduced as an advisory body to the Crown. Municipal government was first established at Hua-Hin by King Prajadhipok and merit system initiated. But the members of the People's Party demanded a decisive change in the government and therefore the Coup d'Etat of 1932 broke out. As a result, the government of Thailand changed from an absolute monarchy to a constitutional monarchy.

Chapter VII discusses the working of democratic government in Thailand. In the constitution of B.E. 2475 (1932) there was a separation of power and a recognition of certain rights. There existed freedom and equality before the law of the people. The administration of the country has been divided into central, provincial, and local government. The democratic government emphasized the importance of education as a way for the people to learn to appreciate the democratic ideal. By trial and error it has been finally recognized that military rule is probably best suited for Thai government.

คำนำ

ในการค้นคว้าเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้ประสบอุปสรรค
บางประการในการค้นคว้าหาเอกสารมาประกอบการเขียน เนื่องจากว่าเอก
สารบางอย่างทางราชการถือเป็นเอกสารลับ ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้มีโอกาส
ค้นคว้า และคัดลอก จึงเป็นที่น่าเสียดาย ที่ขาดหลักฐานสำคัญบางประการไป

ผู้เขียนต้องขอขอบคุณต่อสภาวิจัยแห่งชาติ ที่ได้ให้ทุนวิจัยวิทยานิพนธ์
เรื่องนี้ ผู้เขียนได้ใช้เงินจำนวนหนึ่งซื้อหนังสือทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ
เพื่อประกอบการค้นคว้า รวมทั้งการจัดพิมพ์อีกด้วย

นอกจากนั้น ผู้เขียนขอขอบคุณกรมศิลปากร ที่ได้ให้ความร่วมมือ และ
อำนวยความสะดวกทุกประการ ในการค้นคว้า คัดลอกเอกสารจากกองจดหมายเหตุ
และจากหอพระสมุดแห่งชาติ

บุคคลที่ผู้เขียนต้องขอขอบคุณเป็นพิเศษ คือ ศาสตราจารย์ รong ศยา
มานนท์ ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ชูโต และอาจารย์
วิลาสวงศ์ นพรัตน์ ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำ ตักเตือนตลอดจนแก้ไขข้อผิดพลาด
ต่าง ๆ รวมทั้งอาจารย์ จารุวรรณ ชาลีโต ผู้ให้คำชี้แจง เกี่ยวกับการทำเชิง
อรรถ และบรรณานุกรม พ.อ. คำเนิร เลขะกุล ผู้กรุณาให้คำปรึกษา และให้
ยืมหนังสือ และผู้อื่น ๆ ที่มีใจกว้างงาม ซึ่งได้มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้
สำเร็จบริบูรณ์เป็นเล่มออกมา ส่วนใดที่เป็นขอบปรองและผิดพลาด ผู้เขียนขอ
นอมนับไว้แต่ผู้เดียว.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ค
คำนำ	ง
บทนำ	ช
บทที่	
๑. ความหมายของคำว่า "ประชาธิปไตย"	๑
เอกสารหาฉบับ	๔
วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย	๑๐
สมัยกรีก : งานปรับปรุงบ้านเมืองของ โซลอน	๑๓
ไคลส์เทเนสและการวางรากฐานประชาธิปไตย	๑๔
การปกครองในสมัยจักรวรรดิโรมัน	๑๕ (ก)
ประชาธิปไตยในประเทศอังกฤษ	๑๘
ประชาธิปไตยในสหรัฐอเมริกา	๒๓
ประชาธิปไตยในฝรั่งเศส	๓๑
ประชาธิปไตยในญี่ปุ่น	๓๔
๒. วิวัฒนาการการปกครองของไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย	
จนถึงคนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	๔๐
การปกครองในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง	๔๑
ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อเมืองและราษฎร	๔๒
พิธีทางพุทธศาสนากับประชาธิปไตย	๔๓
สภาพบ้านเมืองสุโขทัยเมื่อสิ้นพ่อขุนรามคำแหง	๕๑
สมัยกรุงศรีอยุธยา	๕๓
ฐานะของพระมหากษัตริย์	๕๔

การบริหารการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา	๖๔
การบริหารทางกานนิติบัญญัติ	๗๐
การบริหารทางกานตุลาการ	๗๒
สภาพสังคมในสมัยกรุงศรีอยุธยา	๗๕
การปกครองในสมัยกรุงธนบุรี	๘๑

๓. แนวโน้มสู่ระบอบประชาธิปไตย ๘๓

พระราชประวัติและพระราชอิสริยยศของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๘๕
ประโยชน์ที่ได้จากการทรงผนวช	๘๖
การพระราชทานเสรีภาพแก่ราษฎร	๘๓
การเปลี่ยนพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา	๘๕
การปรับปรุงการศึกษาฝ่ายพุทธจักร	๑๐๘
การศึกษาฝ่ายอาณาจักร	๑๑๐
การเลือกตั้งพระมหाराชครูบุรีวิทิตและพระมหाराชครูมหิศร	๑๑๕

๔. การปรับปรุงการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชอิสริยยศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๒๒
เสด็จประพาสตน	๑๒๕
รัฐมนตรีสภา และ องคมนตรีสภา	๑๓๔
แนวความคิดเห็นของข้าราชการในเรื่องการปกครอง	๑๔๐
พระราชหัตถเลขาชี้แจง	๑๔๔
การบริหารการปกครองส่วนกลาง	๑๕๔
การบริหารการปกครองส่วนภูมิภาค	๑๕๕
การทศของเลือกผู้ใหญ่บ้านที่กำลบางปะอิน	๑๕๘

	”	หน้า
	การสุขาภิบาลที่ท่าฉลอม	๑๖๑
	การปรับปรุงทางคานกฎหมายและการศาล	๑๖๓
	การ เลิกทาส	๑๖๓ (ก)
	การศึกษา	๑๖๗
	การคมนาคมและการสื่อสาร	๑๗๕
๕.	พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับระบอบ ประชาธิปไตยในประเทศไทย	๑๗๖
	พระราชประวัติและพระราชอัธยาศัย	๑๗๖
	นโยบายการปกครองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว	๑๘๑
	การเคลื่อนไหวเพื่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๑๘๑
	การศึกษา	๑๘๕
	เสรีภาพของหนังสือพิมพ์	๒๐๗
	เสรีภาพทางศาสนา	๒๑๒
	คุณิถรานี	๒๑๓
๖.	พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕	๒๑๘
	ภาวะของประเทศไทยเมื่อทรงเริ่มครองราชสมบัติ	๒๑๘
	การคัดทอนรายจ่ายของประเทศ	๒๒๑
	การปรับปรุงราชการบริหารส่วนภูมิภาค	๒๒๒
	การตั้งอภิรัฐมนตรีสภา	๒๒๘
	การตั้งองคมนตรีสภา	๒๓๑
	การปกครองแบบเทศบาลที่หัวหิน	๒๓๓

	หน้า
การคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ	๒๓๕
พระราชดำริในการพระราชทานรัฐธรรมนูญ	๒๓๖
สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	๒๓๘
ความร่วมมือของพระมหากษัตริย์	๒๔๒
ฐานะของพระมหากษัตริย์ในระบบประชาธิปไตย	๒๔๗
การสละราชสมบัติ	๒๔๘
๗. การบริหารการปกครองในระบบประชาธิปไตย	๒๖๑
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๒๖๑
อำนาจนิติบัญญัติ	๒๖๔
อำนาจตุลาการ	๒๖๕
อำนาจบริหาร	๒๖๕
การปกครองท้องถิ่น	๒๖๗
สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน	๒๗๓
การทุนบำรุงการศึกษา	๒๗๔
บทสรุป ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยหรือไม่	๒๘๓
อุปสรรคของความ เป็นประชาธิปไตยทางสังคม	๒๘๓
อุปสรรคของความ เป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ	๒๘๖
อุปสรรคของความ เป็นประชาธิปไตยทางการเมือง และการบริหาร	๒๘๘
บรรณานุกรม	๓๐๓

บทนำ

เมื่อกล่าวถึง ระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย บุคคลส่วนมากมักจะ
รำลึกถึง "คณะราษฎร" กอนสิ่งอื่นใดทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะบุคคลคณะนี้เป็นหัว
เรี่ยวหัวแรงสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย เมื่อวันที่
๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบบ
ประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครอง ซึ่งได้แบ่งแยกอำนาจเป็น
อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ และกล่าวถึงสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชน ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่
นอคนนักที่จะตระหนักว่า แท้ที่จริงแล้วสิทธิเสรีภาพบางประการที่ไ้บงไว้ใน
รัฐธรรมนูญนั้น พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้พระราช
ทานให้แกพสกนิกรของพระองค์เป็นเวลานานมาแล้ว กอนสมัยที่จะมีการเปลี่ยนแปลง
การปกครองเป็นทางการ

ประชาชนชาวไทยได้รับสิทธิเสรีภาพมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ทั้งนี้เพราะ
พระมหากษัตริย์ไทยทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานให้แกราษฎรของพระองค์
โดยปราศจากการเรียกร้อง ดังเช่นนานาประเทศ พระราชเจตนาของพระองค์
อาจจะทรงมุ่งหมายแก่เพียงให้ประชาราษฎรได้รับความร่มเย็นเป็นสุข แต่ผล
แห่งพระราชกรณียกิจที่ไ้ทรงกระทำนั้น นับเป็นการวางรากฐานระบอบประชาธิปไตย
ที่สำคัญในประเทศไทย

ความมุ่งหมายและขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เรื่องประชาธิปไตยใน
ประเทศไทย" นั้น ผู้เขียนมีเจตนาที่จะแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า ระบอบประชาธิปไตย
มีไ้เกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่ไ้ได้มีการวางรากฐานระบอบการปกครองนี้ในประเทศไทย

ทางราชการถือว่าเป็นเอกสารลับ ผู้เขียนจึงไม่มีโอกาสนำเสนอข้อเท็จจริงบาง
ประการที่อาจจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ จะทำการค้นคว้าต่อไป.